

CARTA POBLA DE MONCADA

CARTA DE POBLACIÓ QU'ELS TEMPLERS
FEREN DEL LOCH DE MONCADA

AJUNTAMENT DE MONCADA
1248 ~ 1998

ESTIMATS VEÏNS I VEÏNES

Enguany celebrem amb alegria el 750 aniversari del nostre naixement com a poble, perquè la ciutat de Moncada sorgeix el 1248, fruit de la conquesta del rei En Jaume i dels posteriors pobladors cristians, moncadins d'adopció, encara no de naixement, que conformaren a poc a poc un poble valencià, Moncada, al bell mig de l'Horta de València.

Sí, han passat 750 anys i més caminant els uns al costat dels altres, colze a colze, donant-nos les mans, i també hi hagut etapes dures i tristes. Però la imaginació i la creativitat del nostre poble, la tenacitat i l'esforç dels seus pobladors o habitants, han aconseguit superar obstacles i posar en marxa projectes i realitats.

La història, ara, som nosaltres: cal potenciar Moncada construint metes a mesura que caminem, cal donar-li vida perquè, si un poble viu, farà hòmens que treballaran i lluitaran per la justícia i la igualtat, la pau i les llibertats. Aquest camí, però, no és un traçat que ens espera, sinó que l'hem de fer nosaltres. Encara més: ens anem fent a mesura que caminem.

Per tant, davant la data i la celebració del 750 aniversari, els moncadins i moncadines volem recuperar i desvetllar la nostra pròpia consciència, perquè no hem d'oblidar les nostres arrels, la nostra identitat, i que som descendents d'aquells moncadins, i no una simple referència geogràfica. I volem, també, continuar treballant i progressant per al seu benestar econòmic i social, cultural i ambiental, formant un sol cos amb tot el poble valencià.

Sí, ho repetisc, celebrem que som moncadins i valencians. Festegem-ho amb joia i llibertat. Hi tenim dret. Dret que no es perd mai. Perquè ¿hi ha cap altre dret més pregon i més irrenunciable que el dret a ser el que s'és? No debades, i molt encertadament, Ausiàs March diu "que no s'és res, si no s'és poble".

LEONARDO MARGARETO LAYUNTA
ALCALDE DE MONCADA

CARTA DE POBLACIÓ QU'ELS TEMPLERS FEREN DEL LOCH DE MONCADA

Manifestum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod nos, frater Gauterius, comendator Domus militie Templi de Valentia, cum consilio et voluntate fratris Iohannis, camerarii dicte Domus, et Arnaldi de Timore et fratris Aguilonis, fratris Raymundi et aliorum fratrum ibi stantium, auctoritate domini Guillermi de Cardona, magistri in partibus Catalonie et Aragonie, per nos et omnes nostros presentes et futuros, damus, concedimus et stabilimus imperpetuum vobis, populatoribus de Muncada, scilicet Dominico de Siscar et Berengario de Riu, Petro de Barberano, Guillermo Bosch, Bernardo Rosinyol, Guillermo de Sancto Iohanne, Guillermo de Rubuitarago, Guillermo de Riu, Bernardo de Vilabella, Petro Domelech, Petro Duran, Bernardo Çabater, Petro Martini, Arnaldo Traginer, Petro de Alpicat, Raymundo de Albesa, Petro Seguarra, Berengario de Riffa, Raymundo Mullerat, Bernardo Serrano et vestris successoribus, domos unicuique vestrum et unam fanecatam terre pro orto faciendo in Muncada, sicut vobis assignavimus et terminavimus; pro quibus domibus et orto teneamini dare quisque vestrum nobis et successoribus dicte Domus nostre de Valentia annuatim de festo in festum santi Michaelis septembris tres libras de cera¹ censuales et non aliud.

Item damus vobis et vestris imperpetuum quadraginta iovatas terre in regadivo² sicut iam ipsas vobis assignavimus et terminavimus, de quibus dabit³ nobis et Domui nostre Valentie / [46⁴] de omni fructu, quem Deus in ipsis⁵ dederit, tertiam partem fideliter sine missione nostri et nostrorum, scilicet de fructu panis in era et de vindemia in vineis et de ficibus, cum eas secaveritis, tertiam partem et de olivis tertiam partem et similiter de omni fructu, quem ibi habueritis, dabit⁶ generaliter Domui predictae tertiam partem sine missione nostra et Domus dicte.

Item damus et stabilimus vobis et vestris sexaginta iovatas terre in secano in dicto termino de Muncada⁵.

Item damus vobis et concedimus illam terram integriter, que⁶ fuit Paschalis⁷ de Calataiub et Arnaldi Ferrarii, sicut confrontatur ex una parte in fossario anticho, et ex alia in termino de Alfara, et de alia in camino qui itur apud Murvedre, et de alia in⁸ via publica que vadit ad molendinos et ad alchaream de Alfara.

Et de omni ista terra (que est in secano, quam vobis et vestris damus et stabilimus) dabit⁹ nobis et Domui nostre Valentie de omni fructu semper, quem Deus in ipsa dederit, quintam partem fideliter sine missione nostri nostrorumque de pane in era et de vindemia in vineis, et⁹ similiter de omni fructu arborum, que ibi fuerint, dabit⁹ nobis et nostris quintam partem fideliter sine missione nostra et nostrorum.

Item damus vobis et vestris imperpetuum omnes illos mallolos, qui sunt de orto qui fuit Bartholomei de Gilla, usque in capite alcharie de Muncada, cum terra

¹ *En marge esquerre:* III libras cera pro unaquaque domo

² *En marge dret:* XXXX regadivo

³ *debitis en manuscrit (ms.)*

⁴ *Corregit damunt ipsius*

⁵ *En marge esquerre:* LX in secano

⁶ *qua en ms.*

⁷ *paschal en ms.*

⁸ *aliam en ms.*

⁹ *Omet ms.*

in qua edificati sunt, et cum arboribus, que ibi sunt; de fructu quorum omni, quem Deus in ipsis (que ibi sunt plantati et plantandi) dederit, dabitis nobis et Domui nostre omni tempore intus vineam tertiam partem fideliter cum tertia parte¹⁰ fructuum arborum sine missione aliqua nostri, retento tamen ibi nobis et Domui nostre illo columbario, qui ibi est, cum introitibus et¹¹ exitibus suis.

Iam dictas itaque donationes cum omnibus suis pertinentiis, tene donibus et introitibus et exitibus, et cum omnibus melioramentis, que ibi feceritis, tam in domibus quam in honoribus de abisso usque ad celum et cum aquis ad rigandum, cequiis¹², paschiis, lignis, petriis, viis et carrariis, ductibus et reductibus aquarum vobis et vestris damus et stabilimus imperpetuum ad omnes vestras vestrorumque voluntates libere faciendas sine vinculo, retentu et obstaculo alicuius persone, sicut /|47| melius et potius¹³ dici et¹⁴ intelligi potest ad vestrum vestrorumque sanum intellectum et profitium et sine malo ingenio vestro et ingano, salvo tamen nobis et dicte Domui iure, censu nostro et agrario supradicto.

De venditione autem vel alienatione, quam de predictis facere volueritis, stitis prius fatigati in nobis et successoribus Domus nostre spatio triginta dierum et quod si noluerimus ea, que vendenda erunt vel alienanda, retinere iusto precio (quod feceremus), deinde possitis¹⁵ vendere, alienare et facere vestram voluntatem vestris consimilibus tantum¹⁶, salvo semper iure nostro et senioratico¹⁷, laudaismo, censu et agrario et faticha, ut dictum est. In predictis vero non faciatis nec eligatis¹⁸ alios dominos nec patronos nisi nos et successores nostros et sitis vero homines nostri proprii¹⁹, solidi, fideles et habitantes et affogati et residenti²⁰ ibidem cum omni vestra familia sine alia donatione. Et vos et vestri tam paccati quam irati firmetis et faciatis ius in posse nostro et baiulorum nostrorum, quotienscumque fueritis requisiti. Et nos et nostri faciemus omnia supradicta cum omnibus melioramentis (que ibi feceritis) semper vobis et vestris habere, tenere, possidere, expletare libere et quiete contra omnes personas et deffendere et manutenere vos et res vestras universas sicut res nostras²¹ proprias secundum²² posse nostrum ad bonam consuetudinem Templi, non addendo nec crescendo vobis nec vestris amodo ullam aliquam malam consuetudinem. Retinemus etiam nobis et nostris omnia molendina et furnos et fabrecas et balnea, que sunt vel erunt in alcharia sive in termino de Muncada, ad nostram propriam voluntatem²³. Retinemus etiam super vos et vestros omni tempore host et cavalcadam²⁴ ad forum et consuetudinem Valentie, concedendo et dando vobis et vestris omni tempore foros et consuetudines valentinos²⁵.

Et insuper ut hec, que dicta sunt, maiorem obtineant firmitatem, sigillo domini Guillelmi de Cardona, magistri²⁶ in Catalonia et²⁷ Aragonia, fecimus hanc²⁸ paginam roborari.

¹⁰ cum tertia(m) p(ar)tem *en ms.*

¹¹ *Omet ms.*

¹² cequis *en ms.*

¹³ meli(us) possim(us) *en ms.*

¹⁴ *Omet ms.*

¹⁵ voluerimus ea que... feic(er)emus de inpossitis *en ms.; absolutament scuse sentit*

¹⁶ tame(n) *en ms.*

¹⁷ n(ost)re (et) soniorator *en ms.*

¹⁸ aligatis *en ms.*

¹⁹ p(ro)p (r)iiis *en ms.*

²⁰ (et) resid[enti] *en marge dret.*

²¹ v(est) ras *en ms.*

²² *Afegix i cancel·la forum*

²³ Retinemus etiam nobis... voluntatem *omet ms. En marge dret VI d(rets) (?)*. De difícil interpretació; l'escrivent ja s'ha enganyat varies vegades; ara mancava una línia sencera en la que apareixen 4 monopolis dels senyors, que afegits als dos, que si indica més tard, és a dir host et cavalcadam farien els sis drets esmentats.

²⁴ *En marge dret: host cavalc[adam]*

²⁵ Val(e)nt(ie) nos *en ms.*

²⁶ magistri *en ms.*

²⁷ *Omet ms.*

²⁸ hans *en ms.*

Ad hec nos, dicti Dominicus de Siscar, Berengarius de Rivo, Petrus de Barberano, Guillelmus Bosch²⁹, Bernardus Rosinyol, Guillelmus de Sancto Iohanne, Guillelmus de Rubuitarrago, Guillelmus de Rivo, Bernardus de Vilabella, Petrus Dominicus, Petrus Duran, Bernardus Sabater, Petrus Martini, Arnaldus Traginer, Petrus de Alpicat, Raymundus de Albesa, Petrus de Sagarra, Berengarius de Rifa, Raymundus Mulerat et³⁰ Bernardus Serranus recipientes omnia supradicta gratis et bono animo et spontanea voluntate a vobis domino fratre³¹ Gauterio et a dominis et fratribus aliis laudamus, conce-/[47°] dimus et firmamus per nos et nostros omnia supradicta, que nobis dedistis et stabilistis et vobis retinuistis, et promittimus vobis et vestris sucesoribus dicte Domus vestre esse homines proprii, fideles, habitantes et affogati cum omni nostra familia in dictam alquaream de Muncada et promittimus donationes³², quas nobis fecistis, bene laborare et meliorare, et ius vestrum, censum³³ et agrarium supradictum dare fideliter, ut dictum est, et³⁴ non clamabimus neque eligamus inde alium dominum nisi vos et successores dicte Domus vestre.

Actum est hoc IIII° kalendas iunii anno Domini millesimo CC^o XL° octavo.

Sig [*signe de creu*] num fratris Gauterii, comendatoris Domus Valentie.

Sig [*signe de creu*] num fratris Iohannis, camerarii.

Sig [*signe de creu*] num Arnaldi de Timor.

Sig [*signe de creu*] num fratris Aquilonis.

Sig [*signe de creu*] num Raymundi.

Sig [*signe de creu*] num fratris Dominici.

Sig [*signe de creu*] num fratris Guillermi de Palatio.

Sig [*signe de creu*] num fratris Bernardi de Balagario.

Nos, qui hec laudamus et firmamus et iussimus scribi testibusque firmari.

Testes huius rei sunt³⁵:

Sig [*signe de creu*] num Arnaldi Guillermi.

Sig [*signe de creu*] num Bernardi de Riela.

Sig [*signe de creu*] num Vasconis³⁶.

Sig [*signe de creu*] num Guillermi de Conques.

Sig [*signe de creu*] num Bernardi de Miralles, presbiteri³⁷.

Sig [*signe de creu*] num domini Guillermi de Cardona, magistri in partibus Catalonie et Aragonie, qui hanc donationem aprobat et confirmat et³⁸ sigillo suo fecit hanc paginam plenius insignari.

Bernardus de Barberano, capellanus Montis Cateni, hec scribi³⁹ fecit et clausit mandato dicti comendatoris et aliorum fratrum cum litteris rasis et emendatis in VI^a linea⁴⁰, ubi dicitur «sexaginta», die et anno prefixis.

²⁹ Boch *en ms.*

³⁰ Omet *ms.*

³¹ frat(ri) *en ms.*

³² donation(i)s *en ms.*

³³ sensu(m) *en ms.*

³⁴ Omet *ms.*

³⁵ Testes huius rei sunt *omet ms.*

³⁶ Vasonis *en ms.*

³⁷ Afègix huius rei sunt

³⁸ Omet *ms.*

³⁹ scripsi *en ms.*

⁴⁰ Del *ms. original.*

CARTA DE POBLACIÓ¹ QUE ELS TEMPLERS FEREN DEL LLOC DE MONCADA

Sia manifest a tots, tant als presents com als futurs, que nós, fra Gauteri, comanador de la Casa de València de la milícia del Temple, amb el consell i voluntat de fra Joan, cambrer de la dita Casa, i d'Arnau de Timor i de fra Aguiló, de fra Ramon i d'altres germans allí presents, amb l'autoritat del senyor Guillem de Cardona, mestre en els territoris de Catalunya i d'Aragó, en el nostre nom i en el de tots nosaltres, presents i futurs, us donem, concedim i establim, perpètuament, a vosaltres, pobladors de Moncada, a saber, Doménech de Ciscar i Berenguer de Riu, Pere de Barberà, Guillem Bosch, Bernat Rossinyol, Guillem de Sant Joan, Guillem de Rubuitrago, Guillem de Riu, Bernat de Vilavella, Pere Doménech, Pere Durà, Bernat Sabater, Pere Martí, Arnau Traginer, Pere d'Alpicat, Ramon d'Albesa, Pere Segarra, Berenguer de Rifa, Ramon Mullerat, Bernat Serrano, i als vostres successors, unes cases, a cadascun de vosaltres, i una fanecada de terra per cultivar un hort a Moncada, com ja us assignàrem i marcàrem els termes. Per aquestes cases i hort, ha de donar-nos, cadascun de vosaltres, a nosaltres i als nostres successors de la Casa de València, cada any, per la festa de Sant Miquel de setembre, tres lliures de cera censals², i no cap altra cosa.

També us donem, a vosaltres i als vostres, perpètuament, quaranta jovades³ de terra de regadiu, com ja us assignàrem i marcàrem els termes. Per aquestes terres, ens donareu, a nós i a la Casa de València, de tot el fruit que Déu us done en elles, una tercera part, fidelment i sense cap càrrega per a nós ni per als nostres, a saber: del fruit del pa, en l'era, i de la verema, en la vinya, i de les figues, quan les hàgeu assecades, la tercera part, i de les oliveres, la tercera part, i semblantment, de tot el fruit que tinguéreu allí, ens donareu, a la susdita Casa, la tercera part, sense cap càrrega per a nosaltres ni per a la dita Casa.

També us donem i establim, a vosaltres i als vostres, seixanta jovades de terra de secà, en el dit terme de Moncada.

També us donem i concedim, íntegrament, les terres que foren de Pasqual de Calatayud i d'Arnau Ferrer, que linden, per una banda, amb el cementeri antic, per l'altra, amb el terme d'Alfara, i per l'altra, amb el camí que va a Morvedre, i per l'altra, amb la via pública que va als molins i a l'alqueria⁴ d'Alfara.

I de tota aquesta terra, que està en el secà, que us donem i establim, a vosaltres i als vostres, ens donareu, a nós i a la Casa nostra de València, sempre, de tot el fruit que Déu us done en ella, fidelment i sense cap càrrega per a nós i per als nostres, una quinta part del pa, en l'era, i de la verema, en la vinya, i semblantment, de tot el fruit dels arbres que n'hi haja allí, ens donareu, a nós i als nostres, la quinta part, fidelment i sense cap càrrega per a nós i per als nostres.

¹ També dita *carta pobla* i *carta de poblament*; **carta de poblament**: concessió feta pel sobirà o pel senyor feudal d'un lloc amb la finalitat d'atraure-hi pobladors o arrelar la població existent en una localitat. (Diccionari Valencià, Ed. Bromera, 1995); **pobla**: nucli de població fundat en virtut d'una carta de poblament que concedia certs privilegis. (Diccionari Valencià, Ed. Bromera, 1995)

² Censal o de contribució.

³ La jovada és el tros de terra que podia llaurar una jova de bous o mules en un dia; equivalia, aproximadament, a una hectàrea.

⁴ De l'àrab *al-qarya*, llogaret.

També us donem, a vosaltres i als vostres, perpètuament, tots els mallols⁵ que n'hi ha en l'hort que fou de Bartomeu Gil, fins a l'entrada de l'alqueria de Moncada, amb la terra en la qual estan cultivats, i amb els arbres que n'hi ha allí; de tot el fruit que Déu us done en ells, en els que n'hi ha plantats o es planten, ens donareu, a nós i a la Nostra, per sempre, la tercera part, en la vinya, fidelment, amb la tercera part del fruit dels arbres, sense cap càrrega per a nosaltres, retenint, però, per a nós i per a la Casa nostra, el colomer que n'hi ha allí, amb les seues entrades o eixides.

Així doncs, les dites donacions, amb totes les seues pertinences, condicions i entrades i eixides, i amb totes les millores que feu allí, tant en les cases com en allò que heu heretat, des de l'abisme fins al cel, i amb les aigües per a regar, amb les séquies, les pastures, fustes, pedres, vies i camins, conduccions d'aigua i desai-gües, us les donem i establím, a vosaltres i als vostres, perpètuament, perquè en feu, lliurement, tota la vostra voluntat i la dels vostres, sense vincle, retenció ni obstacle de cap persona, d'acord amb el millor que es puga dir i entendre per al sa intel·lecte i profit vostre i dels vostres, i sense mal ingeni ni engany vostre, salvant, però, per a nós i per a la dita Casa, el nostre dret, cens i agrari susdits⁶.

Quant a la venda o aliénació que, de les susdites coses, volguéreu fer, primerament, tindríeu l'obligació de fadiga⁷ respecte a nós i als nostres successors de la Casa nostra, durant trenta dies, i si no les volguérem retenir per un preu just, que us fariem, les coses que anàreu a vendre o alienar, després les podríeu vendre, alienar i fer la vostra voluntat, als vostres semblants⁸, però, salvant sempre el nostre dret i la senyoria, el lluïsm⁹, el cens, l'agrari i la fadiga, com s'ha dit. En totes les coses susdites, no us fareu ni elegireu cap altres senyors ni patrons¹⁰, sinó a nós i als nostres successors, i sereu vertaderament hòmens nostres, serfs i vassalls fidels, i habitants i afocats¹¹, i residents en aquell lloc amb tota la vostra família, sense cap altra donació.

I vosaltres i els vostres, tant si esteu de bon grat com irats, confirmareu i entregareu el dret en el nostre poder i en el dels nostres batles¹², sempre que us fóra requerit. I nós i els nostres farem que totes les coses susdites, amb totes les millores que feu allí, les posseïu, tingueu, disfruteu i cultiveu, lliurement i pacíficament; contra tota classe de persones, us defensarem i donarem suport, a vosaltres i a totes les vostres coses, com si foren les nostres, segons el nostre poder i el bon costum del Temple, sense afegir-vos ni augmentar-vos, a partir d'ara, cap altre mal costum. Retenim també, per a nós i per als nostres, a la nostra pròpia voluntat, tots els molins i forns i fàbriques i banys, que n'hi ha o n'haurà, en l'alqueria o en el terme de Moncada. Retenim també, sobre vosaltres i els vostres, per sempre, el dret d'host i cavalcada¹³, segons els furs i costums de València, concedint-vos i donant-vos, a vosaltres i als vostres, per sempre, els furs i costums de València.

I a més, perquè totes les coses dites obtinguen fermesa, fem validar aquest document amb el segell del senyor Guillem de Cardona, mestre de Catalunya i d'Aragó.

⁵ Vinyes.

⁶ Les tres lliures de cera i les altres prestacions en espècie.

⁷ Dret de compra que tenia el senyor feudal, si l'emfiteuta (el que conreava les seues terres) volia vendre el domini útil d'aquestes (el dret a conrear-les) a tercera persona.

⁸ De la mateixa classe o condició; quedaven exclosos, per tant, els senyors i els clergues.

⁹ Dret a rebre el senyor una determinada quantitat, si l'emfiteuta venia el domini útil de la terra a tercera persona. Uns altres drets i senyories: domini directe de les terres, monopolis (molins, forns, carnisseries, i d'altres), drets jurisdiccionals, etc.

¹⁰ Protectors.

¹¹ De *foc*; **afocat**: dit del vassall d'un senyor feudal que tenia el domicili o foc en el territori d'aquest i al qual restava lligat per dret de fogatge. (Diccionari Valencià, Ed. Bromera, 1995)

¹² Representant del senyor, especialment, en qüestions econòmiques i administratives.

¹³ Obligació de participar en les expedicions guerreres del senyor; a partir del segle XV, se solia reemplaçar (redimir) per una contribució en diners.

D'acord amb aquestes coses, nosaltres, els dits Doménech de Ciscar, Berenguer de Riu, Pere de Barberà, Guillem Bosch, Bernat Rossinyol, Guillem de Sant Joan, Guillem de Rubuitrago, Guillem de Riu, Bernat de Vilavella, Pere Doménech, Pere Durà, Bernat Sabater, Pere Martí, Arnau Traginer, Pere d'Alpicat, Ramon d'Albesa, Pere Segarra, Berenguer de Rifa, Ramon Mullerat i Bernat Serrano, rebem de vós, senyor fra Gauteri, i dels altres senyors i germans, totes les coses susdites, de bon grat i amb bona intenció i espontàniament, i declarem, concedim i firmem, en el nostre nom i en el dels nostres, totes les coses susdites, les que ens heu donades i establides i les que heu retingudes per a vós, i us prometem, a vós i als vostres successors de la dita Casa vostra, ser hòmens vassalls, fidels, habitants i afocats amb tota la nostra família, en la dita alqueria de Moncada, i prometem treballar bé les donacions que ens heu fet, i millorar-les, i donar-vos el vostre dret, cens i agrari convingut, fidelment, segons s'ha dit, i no ens queixarem de vós ni elegirem, des de hui, cap altre senyor, sinó a vós i als vostres successors de la dita Casa vostra.

Fet açò a IIII° calendes de juny de l'any del Senyor mil·lèsim CC^o XL° octau¹⁴.

Sig-*[creu]*ne¹⁵ de fra Gauteri, comanador de la Casa de València.

Sig-*[creu]*ne de fra Joan, cambrer.

Sig-*[creu]*ne d'Arnau de Timor.

Sig-*[creu]*ne de fra Aguiló.

Sig-*[creu]*ne de Ramon.

Sig-*[creu]*ne de fra Doménech.

Sig-*[creu]*ne de fra Guillem de Palau.

Sig-*[creu]*ne de fra Bernat de Balaguer.

Nós, els que açò aprovem i signem, i ho manem escriure i signar als testimonis.

Els testimonis d'aquesta cosa són:

Sig-*[creu]*ne d'Arnau de Guillem.

Sig-*[creu]*ne de Bernat de Ricla.

Sig-*[creu]*ne del Vasc.

Sig-*[creu]*ne Guillem Conqués.

Sig-*[creu]*ne de Bernat de Miralles, prevere.

Sig-*[creu]*ne del senyor Guillem de Cardona, mestre en els territoris de Catalunya i d'Aragó, que aprova aquesta donació i la confirma, i amb el segell valida plenament el present document.

Bernat Barberà, capellà de Moncada, féu escriure aquestes coses, i les conclogué per manament del dit comanador i dels altres germans, amb les lletres esborrades i corregides en la línia VIa, on diu "seixanta", en el dia i any susdits.

¹⁴ 29 de maig de 1248

¹⁵ Signatura del notari.

CARTA DE POBLACIÓN¹ QUE LOS TEMPLARIOS HICIERON DEL LUGAR DE MONCADA

Sea manifiesto a todos, tanto presentes como futuros, que nos, frey Gauterio, comendador de la Casa de Valencia de la milicia del Templo, con el consejo y voluntad de frey Juan, camarero de dicha Casa, y de Arnaldo de Timor y de frey Aguilón, frey Ramón y de otros freires allí presentes, con la autoridad del señor Guillermo de Cardona, maestre en los territorios de Cataluña y de Aragón, en nuestro nombre y el de todos nosotros, presentes y futuros, os damos, concedemos y establecemos a perpetuidad a vosotros como pobladores de Moncada, a saber a Domingo Císcar y Berenguer Río, Pedro Barberá, Guillermo Bosch, Bernardo Rosiñol, Guillermo de San Juan, Guillermo de Rubuitrago, Guillermo Río, Bernardo de Vilabella, Pedro Domenech, Pedro Durán, Bernardo Sabater, Pedro Martín, Arnaldo Traginer, Pedro Alpícat, Ramón Albesa, Pedro Segarra, Berenguer Rifa, Ramón Mullerat, Bernardo Serrano y a vuestros sucesores, unas casas a cada uno de vosotros y una hanegada de tierra para cultivar un huerto en Moncada, tal como en otro momento ya os asignamos y marcamos sus términos; por dichas casas y huerto estaréis obligados cada uno de vosotros a darnos cada año (por la fiesta de San Miguel de septiembre) a nosotros y a nuestros sucesores de dicha Casa nuestra de Valencia tres libras de cera censuales² y no más.

Asimismo os damos a vosotros y a los vuestros a perpetuidad cuarenta jovas³ de tierra de regadío, tal como en otro momento ya os asignamos y marcamos sus términos; por dichas tierras nos daréis, a nos y a nuestra Casa de Valencia, de todo fruto, que Dios os diera en ellas, una tercera parte, y nos la entregaréis cumpliendo con vuestro deber de fidelidad y sin carga alguna para nos y los nuestros; y nos la entregaréis de la siguiente manera: del fruto del pan en la era y de la vendimia en la viña, y de los higos, una vez los hayáis secado, también la tercera parte y de los olivos también la tercera parte; y así igualmente de todo fruto que tuvieris allí cada uno de vosotros nos daréis a la mencionada Casa la tercera parte sin carga alguna para nosotros o para dicha Casa.

Asimismo os damos y establecemos a vosotros y a los vuestros sesenta jovas de tierra de secano en dicho término de Moncada.

Asimismo os damos y concedemos íntegramente las tierras que pertenecieron a Pascual de Calatayud y a Arnaldo Ferrer, tal y como alinda por una parte con el cementerio antiguo, por otra con el término de Alfara, por otra con el camino que va a Morvedre y por otra con la vía pública que va a los molinos y a la alquería⁴ de Alfara.

Y de toda esta tierra de secano, que os damos y establecemos a vosotros y a los vuestros, nos daréis siempre a nos y a nuestra Casa de Valencia de todo fruto, que Dios os conceda en ella, la quinta parte cumpliendo con vuestro deber de fide-

¹ Denominada también *Carta Puebla*. Es un documento por el que el señor feudal de un lugar, en este caso la Orden del Templo de Jerusalén, entrega un territorio y unas casas a sus presentes o futuros habitantes, regulando los derechos y deberes de cada parte. Tienen carácter de documento fundacional del pueblo en cuestión.

² Censual o de contribución.

³ La *jovada* o *yugada* es el espacio de tierra de labor que podía labrar una yunta de bueyes o mulas en un día, equivalente a algo menos de una hectárea.

⁴ De origen árabe, *al-qarya* designaba a un pequeño poblado tribal o familiar.

lidad y sin carga alguna para nos y los nuestros; y nos entregaréis la quinta parte del pan en la era y de la vendimia en la viña; y así igualmente de todo fruto de los árboles, que allí hubiere, nos daréis a nos y a los nuestros la quinta parte cumpliendo con vuestro deber de fidelidad y sin carga alguna para nos y los nuestros.

Asimismo os damos a perpetuidad a vosotros y los vuestros aquellos majuelos⁵ que hay en el huerto que fue de Bartolomé Gil hasta la entrada de la alquería de Moncada, con la tierra en la que están cultivados, y con los árboles que hay allí; de todos sus frutos, que Dios os diera en aquello que hay plantado o se plante en un futuro, nos daréis a nos y a nuestra Casa a perpetuidad la tercera parte en la misma viña, cumpliendo con vuestro deber de fidelidad, junto con la tercera parte de los frutos de los árboles sin carga alguna para nosotros, pero reteniendo para nos y nuestra Casa el palomar que allí hay, con sus vías de acceso y de salida.

Así pues, las mencionadas donaciones con todas sus pertinencias, condiciones, vías de acceso y de salida, y con todas las mejoras, que hicieréis allí, tanto en las casas como en las heredades, desde el abismo hasta el cielo, y con sus aguas para regar, con las acequias, los pastos, maderas, piedras, vías y caminos, conducciones de agua y desagües, os las damos y establecemos a vosotros y a los vuestros a perpetuidad para que podáis hacer libremente vuestra voluntad y la de los vuestros, sin vínculo, retención ni obstáculo por parte de ninguna persona, conforme mejor y más bien se pueda decir y entender según el sano intelecto y provecho vuestro y de los vuestros y sin mal ingenio vuestro ni engaño, salvando, sin embargo, para nos y para dicha Casa nuestro derecho, censo y agrario mencionados⁶.

Acerca de la venta o alienación, que de las cosas mencionadas quisierais hacer, estáis ante todo obligados a fadiga⁷ ante nos y nuestros sucesores de nuestra Casa por un espacio de treinta día, y si no quisiéramos retener según un justo precio (que os haríamos) dichas cosas, que fuerais a vender o alienar, pasado dicho plazo las podréis vender, alienar y hacer vuestra voluntad, pero sólo a vuestros iguales⁸, dejando siempre a salvo nuestro derecho y la señoría, el luismo⁹, el censo, el agrario y la fadiga, conforme se ha dicho. En las cosas ya mencionadas no os haréis ni eligiréis otros señores ni patronos¹⁰ sino únicamente a nos y a nuestros sucesores y seréis verdaderamente hombres nuestros siervos y vasallos fieles, y habitantes y afogados¹¹ y residentes en aquel lugar junto con toda vuestra familia sin ninguna otra donación.

Y vosotros y los vuestros, ya estéis de buen grado o airados, confirmaréis y entregaréis el derecho en nuestro poder y el de nuestros bailes¹², cuantas veces se os fuera requerido. Y nos y los nuestros haremos que todas las cosas mencionadas con todas las mejoras que allí hicierais las poseáis, tengáis, disfrutéis y cultivéis libre y pacíficamente contra toda persona, y os defenderemos y apoyaremos a vosotros y a todas vuestras cosas como si fueran nuestras, según nuestro poder y según la buena costumbre del Templo, ni añadiéndoos ni aumentándoos ni a vosotros ni a los vuestros a partir de ahora ninguna otra mala costumbre. Si bien, retenemos para nos y los nuestros a nuestra absoluta voluntad todos los molinos y hornos y fábricas y baños, que hay ahora y que pueda haber en la alquería o en el término de Moncada. Retenemos además sobre vosotros y los vuestros por todos los tiem-

⁵ Viñas.

⁶ Las tres libras de cera y las otras prestaciones en especie.

⁷ Derecho de compra que tenía el señor feudal, cuando el que cultivaba sus tierras (enfiteuta) quería vender a otro el dominio útil (derecho a cultivarlas) de las mismas.

⁸ De la misma clase o condición; quedaban excluidos por tanto los señores y los clérigos.

⁹ Derecho del señor a cobrar una determinada cantidad, cuando el enfiteuta vendía el dominio útil de la tierra a otro que no fuera su señor. Otros derechos y señorías: dominio directo de las tierras, monopolios (molinos, hornos, carnicerías y otros), derechos jurisdiccionales, etc.

¹⁰ Protectores.

¹¹ Formando hogar (*foe*), avecindados.

¹² Representante del señor, especialmente en cuestiones económicas y administrativas.

pos la hueste y cabalgada¹³ según el fuero y costumbre de Valencia, concediendo y dandoos a vosotros y a los vuestros por todos los tiempos los fueros y costumbres de Valencia.

Y además, para que las cosas mencionadas obtengan mayor firmeza hacemos validar este documento con el sello del señor Guillermo de Cardona, maestre en Cataluña y Aragón.

De acuerdo con estas cosas, nosotros, los mencionados Domingo Císcar, Berenguer Río, Pedro Barberá, Guillermo Bosch, Bernardo Rosiñol, Guillermo de San Juan, Guillermo de Rubuitrago, Guillermo Río, Bernardo de Vilabella, Pedro Domenech, Pedro Durán, Bernardo Sabater, Pedro Martín, Arnaldo Traginer, Pedro Alpicat, Ramón Albesa, Pedro Segarra, Berenguer Rifa, Ramón Mullerat y Bernardo Serrano recibimos de vos, el señor frey Gauterio y los otros señores y freires, todas las cosas anteriormente mencionadas de buen grado y con buena intención y voluntad espontánea, y declaramos, concedemos y firmamos en nuestro nombre y el de los nuestros todas las cosas anteriormente mencionadas, las que nos habéis dado y establecido así como las que habéis retenido para vos, y os prometemos a vos y a vuestros sucesores de dicha Casa vuestra ser vuestros hombres vasallos, fieles, habitantes y afogados con toda nuestra familia en dicha alquería de Moncada y prometemos trabajar bien las donaciones que nos habéis hecho y mejorarlas, y daros vuestro derecho, censo y agrario convenido con toda fidelidad, conforme se ha dicho, y no nos quejaremos de vos ni elegiremos desde ahora otro señor más que a vos y a vuestros sucesores de dicha vuestra Casa.

¹³ Obligación de participar en las expediciones guerreras del señor; a partir del siglo XIV se solía reemplazar (redimir) por una contribución en dinero.

LÀMINA 2

TEMPLER.
FRESC DEL SEGLE XII.
CAPELLA DELS TEMPLERS, CRESSAC (FRANÇA).
TRET DE LA GRAN ENCICLOPEDIA
CATALANA, 1980.

A

questa nova edició de *Carta de població que els templers feren del lloc de Moncada*, dit allí també “Montis Cateni”, el dia 29 de maig de l’any del Senyor de 1248, ha estat conclosa en el susdit lloc i sent-ne batle, En Leonardo Margareto Layunta, el dia 28 de juny de 1997, festa de Sant Ireneu, bisbe i màrtir, tot mancant, si fa no fa, tres anys per al segon mil·lenni i havent-ne passat sis-cents del naixement d’Ausiàs March, lletraferit. Per a la seua confecció, a l’obraedor Martín Impressors, de València, s’ha emprat paper registre i la tipografia Galliard. L’edició a cura de la Comissió del 750 Aniversari consta de 7.000 exemplars.

LAUS DEO